

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Till arbetspensionsanstalterna

TILLÄMPNINGSANVISNINGAR GÄLLANDE INDIVIDUELL FÖRTIDSPENSION

I Pensionsskyddscentralens cirkulär 36/85 gavs tillämpningsanvisningar gällande individuell förtidspension.

Efter detta har en av social- och hälsovårdsministeriet tillsatt arbetsgrupp utrett det flexibla pensionsålderssystemet och därvid fäst speciellt avseende vid verkställigheten av den individuella förtidspensionen och vid avgörandepraxis.

Med anledning av de skrivelser som avfattats av AFC, AAC och FFC har Pensionsskyddscentralens styrelse beslutat att precisera och förtydliga tillämpningsanvisningarna gällande individuell förtidspension. Beredningsarbetet har i fråga om de nya anvisningarna gjorts i den tolkningsgrupp som verkar i anslutning till Pensionsskyddscentralen.

Vid revideringen av cirkuläret har avseende fästs vid de faktorer som framkommit i utredningen gjord av ovan nämnda arbetsgrupp. Anvisningarna gällande förutsättningarna för beviljande av individuell förtidspension har preciserats. Likaså har anvisningarna gällande handläggningen av pensionsansökan, avgörande av ansökan och lämnandet av beslut preciserats. Anvisningarna om hur pensionssökandens och -tagarens inkomster påverkar utfäendet av individuell förtidspension samt anvisningarna gällande ändring av annan pension till individuell förtidspension är helt nya i detta cirkulär.

I anslutning till preciseringen av tillämpningsanvisningarna har även pensionsansökningsblanketten (TE-blanketten), Arbetsgivarens redogörelse för pensionssökandens arbete (TAK-blanketten) och blanketten för meddelande om pensionering med individuell förtidspension reviderats.

TIEDSV

Postiosoite Postadress

PL 11 00521 HELSINKI
PB 11 00521 HELSINGFORS

Käyntiosoite Besöksadress

Opatinsilta 7 00520 HELSINKI
Semaforbron 7 00520 HELSINGFORS

Puhelin Telefon

(90) 1511
Telekopio (90) 148 1172

Pankkitiliit Bankkonton

KOP 157510-84
SYP 229838-581
SKOP 400031-1235

SHOP 572333-161
STS 710106-8117
PSP 50 416

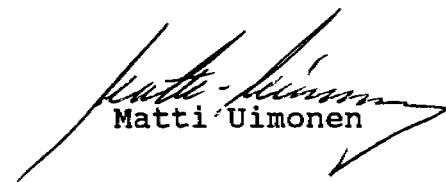
Juridiska avdelningen

15.02.1990

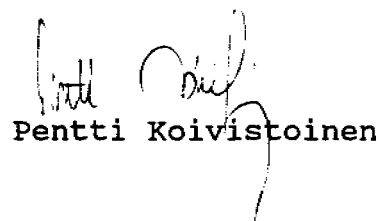
TAK-blanketten (ETK 2191) och Meddelande om pensionering med individuell förtidspension (ETK 2193) kan beställas från Pensionsskyddscentralens postningsenhet, tel. 90-151 2417. Blanketterna finns både på finska och på svenska. Pensionsanstalterna kan även använda blanketterna som modell för eventuella egna blanketter.

Detta cirkulär ersätter cirkulär 36/85.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Matti Uimonen

Pentti Koivistoinen

BILAGOR

TIEDSV

Juridiska avdelningen

15.02.1990

INDIVIDUELL FÖRTIDSPENSION

	Sida
1. FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR BEVILJANDE AV PENSION	1
1.1. Definition	1
1.2. Generella förutsättningar för erhållande av pension .	2
1.2.1. Nedre åldersgräns	2
1.2.2. Rätt till återstående tid	2
1.2.3. Förvärvsarbetet avslutas	3
1.3. Individuella förutsättningar för erhållande av pension	3
1.3.1. Sjukdom, lyte eller skada	3
1.3.2. Åldrande	4
1.3.3. Påfrestning och slitsamhet i arbetet	5
1.3.4. Lång tid i yrket	5
1.3.5. Sökandens arbete och arbetsmiljöförhållanden .	6
1.3.5.1. Bedömningen av arbetet och arbets-	
miljöförhållandena	6
1.3.5.2. Redogörelserna för sökandens arbete .	7
1.3.6. Helhetsbedömning av situationen	8
1.4. Förvärvsarbetet avslutas	9
1.4.1. Arbetstagarna	10
1.4.2. Företagare och lantbruksföretagare	10
2. JÄMFÖRELSE MELLAN FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR DE OLIKA INVALIDPENSIONERNA	11
3. ANSÖKAN OM PENSION	13
3.1. Ansökan om förhandsbeslut	13
3.2. Pensionsansökningsblanketten	13
3.3. Bilagor	14
4. AVGÖRANDE AV PENSIONSANSÖKAN	14
4.1. Beslutsfattande pensionsanstalt	14
4.2. IFP eller egentlig invalidpension	14
4.3. Nödvändiga tilläggsutredningar	15
4.3.1. Med arbetet förknippade tilläggsutredningar ..	15
4.3.2. Medicinska tilläggsutredningar	16
4.4. Delning av arbetsgivarens redogörelse	16
4.5. Förhandsanmälningsförfarandet	16
4.6. Betydelsen av andra anstalters avgöranden	17
5. BESLUT OCH PENSIONSBELOPP	18
5.1. Förhandsbeslut	18
5.1.1. Beviljande förhandsbeslut	18
5.1.2. Nekande förhandsbeslut	19
5.2. Pensionsfallet	20
5.3. Begränsningsstadgande, arbetsförsök och arbete under pågående arbetsoförmåga	20
5.4. Tilläggsförmåner	21
5.5. Slutligt beslut	22
5.6. IFP:s begynnelsepunkt	22

Juridiska avdelningen

15.02.1990

6.	ÄNDRINGSSÖKANDE	23
7.	UTBETALNING AV IFP MED RETROAKTIV VERKAN	24
7.1.	Till sjukförsäkringsfonden	24
7.2.	Till socialförsäkringskommission eller arbetslöshetskassa	24
7.3.	Till Folkpensionsanstalten	25
7.4.	Dröjsmålsförhöjning	25
8.	ÖVERVAKNINGEN AV PENSIONSTAGARNA	26
8.1.	Vad beaktas som inkomst	26
8.2.	Avbrytande av IFP-utbetalning	29
9.	ÄNDRINGAR I PENSIONEN	29
9.1.	Indragning av IFP	29
9.2.	Efter indragen pension: ny pension enligt tidigare grunder	29
9.2.1.	Ny pension efter indragen IFP	30
9.2.2.	IFP i stället för annan pension	30
9.3.	Ändringar i pågående pension	31
9.3.1.	Ändring av IFP till annan pension	31
9.3.2.	Ändring av annan pension till IFP	32
9.4.	Generationsväxlingspension och IFP	34
9.5.	Avträdelsepension och IFP	34
10.	ANSVARSFÖRDELNING	35
11.	STADGANDENA I KAPL, LFÖPL, FÖPL OCH KOPL	35
BILAGOR	Arbetsgivarens redogörelse för pensionssökandens arbete (blankett ETK 2191) Meddelande om pensionering med individuell förtidspension (blankett ETK 2193)	

Juridiska avdelningen

15.02.1990

INDIVIDUELL FÖRTIDSPENSION

1. FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR BEVILJANDE AV PENSION

1.1. Definition

Villkoren för beviljande av individuell förtidspension ingår i 4 e § 1 mom. APL:

"Utan hinder av vad som i 4 § 3 mom. och 5 b § 1 mom. stadgas om erhållande av full invalidpension har arbetstagare som fyllt 55 år rätt att få invalidpension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete. Ett villkor är dock att arbetstagaren har upphört med sådant förvärvsarbete som avses i lag, pensionsreglemente eller pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. eller att hans förvärvsinkomst per månad för dessa arbeten kan uppskattas bli i genomsnitt mindre än det belopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten. Ett villkor för individuell förtidspension är dessutom att, då den individuella förtidspensionen fastställs, såsom pensionsberättigande tid även kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern, eller motsvarande arbetsförtjänst, dock inte i det fall att arbetstagaren har rätt till individuell förtidspension enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom."

Den individuella förtidspensionen (i detta cirkulär kallad IFP) är en form av invalidpension. För IFP gäller i tillämpliga delar samma stadganden som för full invalidpension, såvida annat inte uttryckligen stadgats.

TIEDSV

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Enligt definitionen lindras den traditionella innebörden i begreppet arbetsoförmåga vad gäller äldre förvärvsarbetande personer. I samband med avgöranden som gäller IFP beaktas de sociala faktorerna och faktorerna förknippade med arbetsmiljön i högre grad än när det gäller egentlig invalidpension.

Av de i lagen stadgade förutsättningarna för erhållande av IFP är en del generella och en del individuella.

1.2. Generella förutsättningar för erhållande av pension

En generell förutsättning för erhållande av IFP är att sökanden är minst 55 år och att hon eller han har rätt att för pensionen tillgodoräkna sig den återstående tiden. Ett ytterligare villkor är att sökanden slutar att förvärvsarbeta eller minskar sin arbetsinsats i den omfattning lagen förutsätter. Om någon av dessa förutsättningar saknas kan IFP inte beviljas.

1.2.1. Nedre åldersgräns

IFP kan beviljas tidigast från ingången av den månad som följer efter det sökanden fyllt 55 år.

1.2.2. Rätt till återstående tid

IFP är avsedd för personer som fortfarande är med i arbetslivet eller som rätt nyligen slutat att arbeta. Det förutsätts att sökanden på grund av arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet har rätt till återstående tid enligt arbetspensionslagarna. Inom den privata sektorn kan IFP även beviljas med stöd av fribrev, förutsatt att återstående tid hänför sig till tjänstgöringsförhållande inom den offentliga sektorn. Rätten att tillgodoräkna sig den återstående tiden bestäms enligt pensionsfallstidpunkten. Om rätten till återstående tid stadgas i 6 § 3 mom. APL, 5 § 2 mom. lagen om statens pensioner (StPL) och i 4 § 4 mom. Kommunala pensionsanstaltens Pensionsstadga (KPS). I LFÖPL, FÖPL och KoPL ingår hänvisningsstadganden till APL. Enligt KAPL skall det gränsbelopp som berättigar till återstående tid ha intjänats innan den sjukdom uppkommit som utgör den huvudsakliga orsaken till invaliditeten (7 § 1 mom. KAPL). Se närmare om pensionsfallstidpunkten i punkt 5.2.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

1.2.3. Förvärvsarbetet avslutas

En förutsättning för att IFP skall beviljas är att sökanden nästan helt avstår från förvärvsarbete. För att sökanden skall beviljas IFP krävs det, att de förvärvsinkomster han har i sådana arbeten som avses i de i 8 § 4 mom. APL nämnda stadgandena inte i genomsnitt per månad kan uppskattas överstiga 938,66 mark i månaden (enligt index år 1990). Detta villkor skall uppfyllas både när pensionen beviljas och under hela pensioneringstiden. För konstaterandet av att förvärvsarbetet avslutats redogörs närmare i punkt 1.4.

1.3. Individuella förutsättningar för erhållande av pension

Beviljandet av IFP är också beroende av individuella faktorer; en del av dessa faktorer är förknippade med sökanden och hans hälsotillstånd, en del med hans arbete. Med sökanden förknippade faktorer är sjukdom, lyte eller skada, åldrande samt påfrestning och slitsamhet i arbetet. Exempel på faktorer förknippade med arbetet är lång tid i yrket samt sökandens arbete och arbetsmiljö. Med stöd av den helhetsbedömning som görs utgående från ovan nämnda faktorer avgörs det om sökanden skäligen kan förut-sättas fortsätta sitt förvärvsarbete eller inte.

1.3.1. Sjukdom, lyte eller skada

Enligt definitionen för individuell förtidspension är sjukdom, lyte eller skada en av de faktorer som beaktas vid bedömningen av nedgången i sökandens arbetsförmåga. Eftersom sökandens arbetsförmåga granskas utgående från en helhetsbedömning, kan betoningen av sjukdomen givetvis variera.

Vid handläggningen av en IFP-ansökan granskas sökandens prestationsförmåga i relation till de krav hans förvärvsarbete ställer. Bedömningen av hur sjukdomen, lytet eller skadan påverkar hans arbetsförmåga görs med beaktande av arbets- och socialmedicinska synpunkter. Det är inte den i läkarutlåtandet antecknade diagnosen som är av avgörande betydelse, utan de hos sökanden förekommande sjukdomarnas och symptomens samverkande effekt på hans arbets- och prestationsförmåga. Därför skulle det i fråga om t.ex. sjukdomar i stöd- och rörelseorganen vara en fördel att - vid sidan om beskrivningen av värdetillstånd och resultatet av röntgenundersökningar - få uppgifter om sökandens rörelseförmåga i allmänhet och de av sjukdomsförändringarna orsakade funktionsstörningarna i synner-

Juridiska avdelningen

15.02.1990

het. För beviljande av IFP förutsätts inte att sjukdomen gör sökanden arbetsoförmögen i samma grad som krävs för beviljande av full invalidpension eller delinvalidpension. Trots detta skall i fråga om uppgifter gällande IFP samma exakthet och tillförlitlighet krävas som i samband med invalidpensionsavgöranden.

Arbetet och arbetsmiljön kan ha samband med exempelvis sjukdomar i stöd- och rörelseorganen, sjukdomar i andningsorganen samt allergier och psykiska symptom.

För konstaterande av sökandens hälsotillstånd behövs ett läkarutlåtande (vanligtvis läkarutlåtande B). Av detta intyg framgår de faktorer som inverkar på sökandens arbetsförmåga i hans dåvarande förvärvsarbete. Bedömningen av sjukdom, lyte eller skada grundar sig på de undersökningsresultat som framgår av läkarutlåtandet, medan bedömningen av sökandens arbetsförmåga påverkas av även andra faktorer. Den del av läkarutlåtandet som gäller anamnesen kan innehålla värdefulla uppgifter om faktorer värda att beakta i samband med helhetsbedömningen. Eftersom de faktorer som påverkar sökandens arbetsförmåga granskas utgående från de krav förvärvsarbetet ställer, accentueras arbetsplatsläkarens ställning som utfärdare av läkarutlåtandet.

1.3.2. Aldrande

En människas hälsotillstånd och hennes för arbetets utförande betydelsefulla egenskaper försvagas ofta med tilltagande ålder. Undersökningar gällande åldrandet liksom även praktiska erfarenheter visar, att människor åldras på olika sätt. Det finns faktorer som påskyndar åldrande i förtid; som exempel kan nämnas handikapp och tidigare genomgången långvarig sjukdom. Kvinnor kan också åldras i förtid till följd av att de fött och uppfostrat många barn.

Vid bedömningen av faktorer förknippade med åldrande fäster man avseende vid de personliga egenskaper som är relevanta i sökandens eget arbete och på grund av vilka han har svårare än andra personer i samma ålder att klara av sitt arbete. Till exempel en äldre arbetstagare som vant sig vid vissa bestämda miljöförhållanden och arbetsrutiner kan ha svårt att anpassa sig till mera genomgripande förändringar i arbetslivet, bland annat till automatisering av arbetet. Hos många äldre arbetstagare avtar krafterna och precisionsförmågan, samtidigt som tolerans-

Juridiska avdelningen

15.02.1990

gränsen för fysiska och psykiska påfrestningar sjunker. I praktiken är det svårt att helt skilja åt åldrandets effekter på hälsotillståndet från de effekter som hänför sig till sjukdom, skada eller lyte.

1.3.3. Påfrestning och slitsamhet i arbetet

Syftet med utredningarna av pensionssökandens arbete och arbetsmiljö är att kartlägga den påfrestning och slitsamhet som sökanden personligen utsätts för i sitt arbete och inte att utreda om hans yrke rent generellt bör klassificeras som påfrestande och slitsamt. Tunga yrken är i regel påfrestande och slitsamma i högre eller lägre grad; detta bör dock alltid bedömas individuellt.

Påfrestningen och slitsamheten i arbetet kan leda till ökad sjukfrånvaro eller olika former av problem på arbetsplatsen. Om sjukdomar som sökanden någon gång tidigare haft i lindrig form accentueras eller om helt nya symptom och besvär framkommer, kan detta vara tecken på att arbetet är påfrestande för sökanden eller, i vissa fall, att någon psykisk sjukdom ligger bakom symptomen.

1.3.4. Lång tid i yrket

En av de faktorer som skall beaktas i samband med beviljande av individuell förtidspension är villkoret om lång tid i yrket. Med detta uttryck avses dels arbete i ett och samma förvärvsarbete under pensionssökandens hela arbetshistoria och dels arbete i ett opreciserat antal yrken.

När långvarigheten i yrket granskas skall sökandens hela arbetshistoria tas till utgångspunkt. Allt förvärvsarbete som sökanden utfört behöver dock inte ha gett rätt till pension. Eftersom arbetspensionslagarna har varit i kraft kortare tid än 30 år, kan en del av sökandens förvärvsarbete hänföra sig till tiden före arbetspensionslagarnas tillkomst. Därför framgår sökandens hela arbetshistoria inte alltid av arbetsförhållanderegistret. Sökanden kan dock uppge dylikt oregistrerat förvärvsarbete i antingen ansökningsblanketten eller i en särskild bilaga till denna. Arbetsbetyg behöver inte nödvändigtvis företes. Förvärvsarbete utomlands jämföras med förvärvsarbete i Finland.

I detta sammanhang beaktas enbart förvärvsarbete, vilket innebär att t.ex. hemarbete lämnas utanför.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Arbetshistorian kan omfatta avbrott i förvärvsarbetet till följd av arbetslöshet, sjukskrivning eller barnavård, varvid avbrotten inte hindrar att arbetshistorian betraktas som långvarig. Eftersom arbetshistorian betraktas som en helhet, finns det ingenstans exakt angivet hur långa avbrott som kan accepteras med tanke på pensioneringen. Pensionssökanden som arbetat enbart inom säsongbetonade branscher har samma möjligheter som andra att tillgodoräkna sig långvarigt förvärvsarbete.

Varken av lagen eller av motiveringarna i regeringens proposition framgår det hur långvarigt förvärvsarbetet måste ha varit för att villkoret om lång tid i yrket skall anses uppfyllt. Någon exakt tidsdefinition kan därför inte anges, utan bedömningen av hur lång tid sökanden varit i yrket ingår i helhetsbedömningen av fallet.

1.3.5. Sökandens arbete och arbetsmiljöförhållanden

1.3.5.1. Bedömningen av arbetet och arbetsmiljöförhållandena

På förmågan att reda sig i arbetet inverkar såväl de individuella egenskaperna hos arbetstagaren som arbetets art och arbetsmiljöförhållandena.

Med uttrycket arbetsmiljöförhållanden avses arbetsmiljön och de därtill anslutna faktorerna. Speciellt avseende fästs vid de omständigheter som är av väsentlig betydelse i arbetstagarens eget arbete och som gör det svårt för honom att klara av arbetet. I de enskilda fallen kan arbetsmiljöförhållandenas inverkan bedömas genom att man jämför möjligheterna att utföra samma slags arbete under olika arbetsmiljöförhållanden.

Såväl de fysiska som de psykiska arbetsmiljöförhållandena skall beaktas. Exempel på dessa faktorer är arbetsrummets volym samt ventilation, belysning, temperatur, fuktighet, drag, strålning, damm, rök, gas, os, hälsovådliga ämnen, buller, skakningar, lufttryck, specialomständigheterna som gäller i utomhusarbete, svåra personrelationer samt arbete i isolering från andra.

Vid bedömningen av sökandens arbete fäster man speciell vikt vid de faktorer som tas till grund för bedömningen av den påfrestning och slitsamhet samt den belastning som pensionssökanden utsätts för i sitt arbete. Avseende fästs bl.a. vid hur lång och/eller oregelbunden arbetstiden är (fortlöpande skiftarbete, fortlöpande jourtjänst, icke

Juridiska avdelningen

15.02.1990

reglerad arbetstid, ständig bundenhet till arbetet i det egna företaget osv.). Påfrestningen i arbetet (både fysisk och psykisk) bedöms utgående från bl.a. följande faktorer: kräver arbetet tunga fysiska ansträngningar, besvärliga arbetsställningar eller vighet; har sökanden bråttom i arbetet; kan han minska sin arbetsinsats; är arbetet monotont, ansvarsfullt, enformigt; är arbetstakten pressande; består arbetet av övervakning, krävande individuell kundbetjäning; har arbetsmiljön och arbetsrutinerna förändrats väsentligt osv.

1.3.5.2. Redogörelserna för sökandens arbete

För bedömningen av den påfrestning och slitsamhet som arbetet orsakar behövs det en redogörelse över pensionssökandens arbete. Det arbete, för vilket redogörelse inbegärs och vars krav bedöms i förhållande till sökandens prestationsförmåga, är i regel sökandens nuvarande eller senaste arbete.

Sökandens egen redogörelse

Pensionssökanden har möjlighet att antingen i sin pensionsansökan eller i en särskild bilaga lämna en redogörelse för sitt arbete och för sin egen uppfattning om påfrestningen i arbetet. Det är viktigt att ansökningsblanketten fylls i omsorgsfullt; därigenom får man fram sökandens personliga syn på sin situation. Praktiken har visat att den redogörelse som sökanden själv formulerar ofta är mera upplysande än redogörelser som lämnas i ansökningsblanketten av någon annan person.

Företagarna kan dessutom lämna uppgifter om sin företagareverksamhet på en särskild blankett (TM- och TY-blanketterna).

Pensionssökanden kan komplettera sin redogörelse med utlåtande av t.ex. en arbetarskyddsfunktionär eller av förtroendemannen.

Arbetsgivarens redogörelse

Av arbetsgivaren begärs en redogörelse för dels pensionssökandens arbete, arbetsmiljöförhållanden och förmåga att reda sig i arbetet och dels möjligheten att på samma arbetsplats erbjuda sökanden arbete som motsvarar dennes yrkeskompetens. För lämnande av dessa uppgifter kan Pensionsskyddscentralens blankett (ETK 2191, bilaga 1) användas. Pensionsanstalterna kan också använda annan motsvarande blankett.

TIEDSV

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Det är viktigt att den person - i allmänhet sökandens närmaste förman - som bäst känner till pensionsökandens arbete och hans möjligheter att reda sig i detta, är med om att fylla i blanketten. Av blanketten bör framgå vilken ställning den som fyllt i och undertecknat blanketten har.

Ifall en i lagen om företagshälsovård (743/78) avsedd arbetsplatsutredning har gjorts skall denna fogas till redogörelsen. Motsvarande utredningar har också gjorts beträffande lantbruk.

Endast i undantagsfall kan pensionsansökan avgöras utan tillgång till arbetsgivarens redogörelse. Redogörelse behövs inte om de ovan i punkt 1.2. nämnda generella förutsättningarna för beviljande av IFP saknas. Redogörelse begärs inte heller i fall där pensionsökanden uttryckligen har förbjudit att man kontaktar hans arbetsgivare.

Redogörelser från andra instanser

Det är skäl att utnyttja uppgifter som företagshälsovården har beträffande sökandens förmåga att reda sig i arbetet och beträffande problem i anslutning därtill. Arbetsgivaren kan exempelvis uppmanas att foga dessa uppgifter till sin egen redogörelse.

Uppgifter om en företagares arbete kan erhållas från bl.a. de företagarförsäkringshandlingar som pensionsanstalten förfogar över. Ibland kan det vara nödvändigt att skaffa tilläggsuppgifter från annat håll än själva företaget, exempelvis av kommunens näringsombudsman, pensionsanstaltens ombud, lantbrukssekreterare eller -myndighet.

Om de uppgifter som pensionsökanden och arbetsgivaren lämnat är motstridiga, kan pensionsanstalten begära tilläggsutredning av t.ex. företagshälsovården eller företagets arbetarskyddsorganisation.

1.3.6. Helhetsbedömning av situationen

Efter det att pensionsanstalten fått alla ovan nämnda utredningar gör den en helhetsbedömning av sökandens arbetsförmåga samt avgör dennes rätt till individuell förtidspension.

Vid helhetsbedömningen av situationen ställs de faktorer som gäller pensionsökanden jämsides med de faktorer som hänför sig till hans arbete. Ingen av ifrågakvarande faktorer ställer i sig nödvän-

Juridiska avdelningen

15.02.1990

digttvis hinder för arbetet, utan deras förhållande till varandra varierar från fall till fall. Utgående från dessa faktorer bedöms sökandens återstående arbetsförmåga, dvs. avgörs om det är oskäligt att sökanden fortsätter i sitt förvärvsarbete. Med förvärvsarbete avses sökandens nuvarande arbete eller annat sådant tillbudsstående arbete på samma arbetsplats som motsvarar sökandens yrkeskompetens. Nedgången i arbetsförmågan skall vara bestående.

Bland de faktorer som skall beaktas i samband med bedömningen av förutsättningarna för beviljande av IFP är sökandens arbetslöshet inte särskilt omnämnd i lagen. I och med att arbetsförmågan försämrats med åren kan sökandens arbetshistoria omfatta dels arbetslöshetsperioder och dels perioder i arbeten som inte motsvarar hans yrkeskompetens. Långvarig eller upprepad arbetslöshet kan tyda på att sökandens situation på arbetsmarknaden försämrats. I bakgrunden till arbetslösheten och till det faktum att sökanden inte blivit sysselsatt på arbetsmarknaden kan ligga faktorer, som redan i sig talar för beviljande av individuell förtidspension.

Om arbetsgivaren erbjuder sökanden annat arbete som motsvarar dennes yrkeskompetens och som finns på samma arbetsplats, skall man av arbetsgivaren och arbetstagaren ta reda på om detta arbete lämpar sig för sökanden. I fråga om företagare som söker IFP kan det bli aktuellt att utreda om sökanden kan fortsätta i sitt arbete genom att han lägger om sin produktion, förändrar sina arbetsmiljöförhållanden eller sin arbetsfördelning etc. Olika skälighetssynpunkter bör härvid dock beaktas.

Om IFP-ansökningen gäller en person som arbetar deltid, överväger man om det är oskäligt att sökanden fortsätter i just detta arbete. Ifall IFP-sökanden redan uppbär antingen generationsväxlings- eller avträdelsepension eller uppbär delinvalidpension samtidigt som han förvärvsarbetar, är det i regel det arbete sökanden utfört under pensioneringstiden som beaktas i helhetsbedömningen.

1.4. Förvärvsarbetet avslutas

Den som ansöker om individuell förtidspension skall för att få pension antingen avsluta sitt förvärvsarbete eller minska detta i den utsträckning lagen förutsätter. Kravet på att arbetet avslutas eller minskas gäller allt förvärvsarbete.

TIEDSV

Nedan i punkt 8.1. redogörs närmare för hur olika

Juridiska avdelningen

15.02.1990

inkomster beaktas för personer som söker eller uppbär individuell förtidspension.

1.4.1. Arbetstagarna

Att övervaka att arbetstagare i arbetsförhållande verkligen upphör med eller minskar sitt förvärvsarbete medför i det skedet då pensionen beviljas sällan några svårigheter, eftersom erhållandet av IFP i praktiken innebär att arbetsförhållandet avslutas. Innan pensionen beviljas måste pensionsanstalten få arbetsgivarens anmälan om att arbetsförhållandet har upphört eller att arbetet minskat så att lönen understiger det i lagen stadgade gränobeloppet. Om löneinkomsterna efter arbetsminskningen varierar, skall pensionsanstalten uppskatta den genomsnittliga månadsinkomsten. Pensionen beviljas från början av den månad som följer efter det arbetsförhållandet har upphört, om även de övriga förutsättningarna härvid uppfylls.

1.4.2. Företagare och lantbruksföretagare

Vid bedömningen dels av hur företagare och lantbruksföretagare avslutar eller minskar sitt förvärvsarbete och dels av vilken arbetsinsats som återstår, tillämpas samma principer som annars vid uppskattningen av en persons arbetsinkomst. Avgörande är m.a.o. huruvida arbetsinkomsten utgående från föredda utredningar kan bedömas stanna under det i lagen stadgade gränobeloppet för individuell förtidspension.

Också i sådana fall där företagaren har befriats från skyldigheten att teckna försäkring enligt FÖPL eller LFÖPL, eftersom hans pensionskydd är tillräckligt till följd av annat förvärvsarbete, förutsätter beviljandet av IFP att företagaren avstår från denna företagarkerksamhet i en sådan utsträckning att inkomsten därav stannar under det i lagen stadgade gränobeloppet för individuell förtidspension.

Det finns många olika sätt för företagaren att påvisa att han har avslutat eller minskat sin företagarkerksamhet. Han kan överföra sina arbetsuppgifter helt eller åtminstone till största delen på andra; han kan också upphöra med hela sin företagarkerksamhet. Bevis på detta utgör i regel köpe- och gåvobrev samt hyreskontrakt. Överlåtelsen skall vara verklig. I fråga om överlåtelser som sker inom familjen understryks företagarens skyldighet att bevisa att han lämnat sitt förvärvsarbete.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Om sökanden inte har företett tillräcklig utredning, kan tilläggsutredning inbegäras från handelsregistret eller av lokal myndighet (i näringsanmälningsärenden länsmanen).

Lantbruksföretagarna kan som bevis på att de avträtt från lägenheten eller en del av denna förete handlingar motsvarande dem som angivits i fråga om företagarna. En lantbruksföretagare kan dessutom minska sina förvärvsinkomster genom att t.ex. inskränka produktionen på brukningsenheten, minska djurbeståndet, ändra växtodlingen eller lämna åkrarna obrukade eller i träda. Vidare kan han avstå från förvärvsarbete utanför brukningsenheten eller omfördela arbetsinsatserna på brukningsenheten - sistnämnda förutsätter att arbetsinkomsten för någon annan höjs eller att en annan person försäkras. En lantbruksföretagare kan använda ett eller flera av dessa sätt eller en kombination av dem när han avträder från lägenheten.

Det förekommer också fall, där lantbruksföretagarens arbetsinkomst redan från första början har stannat under det i 1 § 1 mom. APL fastställda gränsvärdet (938,66 mk/månad år 1990). Om det ansetts oskäligt att lantbruksföretagaren fortsätter att förvärvsarbete och om han fått jakande förhandsbeslut, förutsätter erhållandet av IFP att han avstår t.o.m. från detta arbete.

2. JÄMFÖRELSE MELLAN FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR DE OLIKA INVALIDPENSIONERNA

Personer med försämrad arbetsförmåga kan vid sidan om IFP ansöka om full invalidpension, delinvalidpension eller förtidspension för frontveteraner. Full invalidpension och delinvalidpension kan beviljas för viss tid eller tills vidare. IFP och förtidspension för frontveteraner beviljas endast tills vidare.

Full invalidpension kan komma i fråga om den nedsättande verkan som sjukdomen, lytet eller skadan har på arbetsförmågan är betydande (dvs. om sökanden anses vara arbetsoförmögen i traditionell mening). Härutöver skall det övervägas om sökanden förmår skaffa sig förvärvsinkomster med sådant tillbudsstående arbete, som han med beaktande av de i lagen angivna sociala faktorerna skäligen kan förutsättas orka utföra.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Delinvalidpension är avsedd närmast för dem som fortfarande förvärvsarbetar trots försämrad arbetsförmåga. Gränsen mellan full invalidpension och delinvalidpension dras då utgående från i vilken mån sökanden har förvärvsinkomster efter det han blivit arbetsoförmögen. I praktiken har delinvalidpension dock beviljats även personer som redan slutat förvärvsarbete; detta ifall man ansett att vederbörande skulle orka arbeta åtminstone på deltid om han sökte sig ut i förvärvslivet. Att besluta om företagares rätt till pension utgående från det arbete företagaren alltjämt utför är inte lätt, eftersom det kan vara svårt att få en tillförlitlig bild av arbetets omfattning. I dessa fall baserar sig avgörandet därför ofta på läkarens utlåtande.

Vid avvägningen mellan olika pensionsformer skall avseende fästas bland annat vid hur långt sjukdomen framskridit och hur varaktig den är samt vid sökandens återstående arbetsförmåga. I fråga om IFP har sökandens sjukdom mindre betydelse än när det gäller egentlig invalidpension. Vidare kan man i fråga om IFP inte alltid ange det exakta datumet då sökanden blivit arbetsoförmögen, eftersom förändringen i sökandens hälsotillstånd i många fall har skett småningom. Vid skälighetsprövningen beträffande den återstående arbetsförmågan betonas i fråga om IFP den varaktiga nedgången i sökandens arbetsförmåga i relation till sökandens eget arbete. I fråga om full invalidpension och delinvalidpension bedöms sökandens arbetsförmåga i relation till allt det tillbudsstående arbete, som med beaktande av de sociala faktorerna anses lämpligt för sökanden.

Den som uppbär individuell förtidspension får samtidigt ha förvärvsinkomster högst upp till ett i lagen stadgat gränsbelopp. I fråga om den egentliga invalidpensionen finns inte något lagstadgat gränsbelopp angivet. Med hänvisning till invaliditetsdefinitionen kan konstateras, att indragande av full invalidpension övervägs ifall pensionstagarens inkomster överstiger 60 procent av den pensionsgrundande lönen eller av arbetsinkomsten; ifall inkomsterna är 40-60 procent av den pensionsgrundande lönen eller av arbetsinkomsten kan full invalidpension ändras till delinvalidpension.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

3. ANSÖKAN OM PENSION

3.1. Ansökan om förhandsbeslut

Arbetstagare och företagare har rätt att få förhandsbeslut om sina övriga förutsättningar än avslutat förvärvsarbete för att få individuell förtidspension. Ansökan om förhandsbeslut är ändamålsenlig med tanke på att sökanden inte skall behöva avbryta sitt arbetsförhållande eller avsluta sin företagarverksamhet innan han är säker på att förtidspensionen kommer att beviljas. Avsikten med förhandsbeslutet är att i förväg ge sökanden besked om hans rätt till pension samt tid att förbereda sig för på pensioneringen.

Också den som ännu inte har fyllt 55 år kan begära förhandsbeslut. Eftersom förhandsbeslutet är bindande för pensionsanstalten i sex månader från det beslutet vunnit laga kraft, är det ändamålsenligt att förhandsbeslutet begärs tidigast omkring ett halvt år innan sökanden uppnår den lägre åldersgränsen för IFP.

Också den som har slutat att förvärvsarbete kan ansöka om förhandsbeslut. Om pensionssökanden redan lämnat sitt förvärvsarbete kan han också direkt ansöka om slutligt beslut.

3.2. Pensionsansökningsblanketten

IFP söks på TE-blanketten.

Pensionssökanden skall på begäran ges vägledning i vilken pension det är ändamålsenligt att ansöka om, ifall han förefaller att uppfylla villkoren för erhållande av alternativa pensioner.

Den som ansöker om pension på grund av arbetsoförmåga skall på blanketten ange om han söker invalidpension eller förhandsbeslut om individuell förtidspension. Sökanden kan också kryssa för flera rutor; i dessa fall skall han dock uppge vilken pension han i första hand söker.

Vid ansökan om IFP skall sökandens arbete och därtill anslutna faktorer beskrivas så noggrant som möjligt. För detta ändamål upptar blanketten fält för beskrivning av sökandens arbetsuppgifter, påfrestningen i arbetet samt arbetsmiljön. Vid behov kan en särskild bilaga fogas till ansökningsblanketten. Sökanden skall också framföra sin egen uppfattning om sin arbetsförmåga. Han kan också berätta om hur

Juridiska avdelningen

15.02.1990

och varför hans arbetsuppgifter eventuellt ändrats.

3.3. Bilagor

IFP-ansökan skall åtföljas av läkarutlåtande (läkarutlåtande B eller motsvarande). I ansökningsblanketten kan alternativt anges var detta utlåtande finns att få.

De uppgifter som på pensionsansökningsblanketten lämnas angående företagarnas och lantbruksföretagarnas verksamhet räcker i allmänhet inte till för avgörande av en IFP-ansökan. Därför skall lantbruksföretagarna till sin pensionsansökan foga blanketten Utredning i lantbruksföretagares pensionsärende (TM-blanketten). Av övriga företagare begärs vid behov blanketten Utredning för företagares pensionsärende (TY-blanketten, ETK 2121).

Den som tar emot pensionsansökningsblanketten bör gärna meddela sökanden att pensionsanstalten av dennes arbetsgivare begär en redogörelse för sökandens arbete och hans förmåga att klara av detta arbete. Sökanden skall också informeras om att han själv kan foga utredningar till pensionsansökningsblanketten.

4. AVGÖRANDE AV PENSIONSANSÖKAN

4.1. Beslutsfattande pensionsanstalt

Pensionsansökan avgörs enligt huvudregeln av den pensionsanstalt, där sökandens pensionsskydd senast varit anordnat. PSC:s cirkulär 20/84 (punkt 4.1.) innehåller närmare redogörelse för hur den beslutsfattande pensionsanstalten fastställs. Beträffande delning av IFP-ansökningar redogörs i cirkulär A 17/89. I de flesta fallen är det en och samma pensionsanstalt som ger såväl förhandsbeslut som slutligt beslut.

4.2. IFP eller egentlig invalidpension

Även om en person har begärt enbart IFP-förhandsbeslut kan man i samband med handläggningen av hans ansökan bedöma om han eventuellt är berättigad till full invalidpension eller delinvalidpension.

Ifall IFP-pensionssökande uppbär dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (SFL), men primärtiden inte har fastställts, borde pensionsanstalten ge förhandsbeslut åt sökanden. Om primärtiden däremot har fastställts och sökandens sjukdom förefaller långvarig, kan ansökningsblanketten med sökandens samtycke handläggas som en ansökan om full invalidpension.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Ifall sökanden önskar förhandsbeslut om sin rätt till IFP skall sådant dock ges. Förhandsbeslut utgör inget hinder för att full invalidpension beviljas i ett senare skede.

Om sökanden trots att han har slutat att förvärvsarbета begär förhandsbeslut, kan pensionsanstalten med sökandens samtycke ge slutligt beslut. Sökandens samtycke kan begäras per telefon eller skriftligen. Samtidigt skall sökanden informeras om skillnaden mellan förhandsbeslut och slutligt beslut.

Om en person som har fyllt eller snart fyller 55 år i blanketten har kryssat för att han söker invalidpension, skall pensionsanstalten - ifall sökanden enligt pensionsanstaltens bedömning inte är berättigad till full invalidpension - efter att ha hört sökanden handlägga ärendet även som en IFP-ansökan.

4.3. Nödvändiga tilläggsutredningar

Största delen av ansökningarna kan avgöras med stöd av de uppgifter som ingår i ansökan jämte bilagor. I vissa situationer kan dock tilläggsutredningar behövas. Det är ändamålsenligt att sökanden insänder de tilläggsutredningar, som han med hänsyn till ärendets art har lättare att skaffa. Sådan utredning är till exempel uppgifterna om att sökanden avvecklat eller inskränkt sin företagareverksamhet.

Tilläggsutredning kan också skaffas i samband med anförande av besvär.

4.3.1. Med arbetet förknippade tilläggsutredningar

Handlingarna kan innehålla skiljaktiga uppgifter om sökandens arbete och om hans förmåga att klara av detta arbete. Tilläggsutredningar om dessa omständigheter kan inbegäras från exempelvis arbetsplatsens företagshälsovård. Med stöd av lagen om företagshälsovård kan på arbetsplatserna utföras arbetsplatsutredningar och arbetsbeskrivningar; i dessa deltar även företagshälsovårdsläkare och företagshälsovårdare. Pensionsanstalten kan även begära uppgifter om sökandens arbetsmiljö av företagets arbetarskyddsorganisation.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

4.3.2. Medicinska tilläggsutredningar

Medicinska tilläggsutredningar kan vid behov begäras från exempelvis arbetsplatsens företagshälsovård och från den lokala hälsovårdscentralen. Dessa platser kan i regel lämna uppgifter som grundar sig på långvarig uppföljning av sökandens hälsotillstånd och som därför ofta är relevanta när det gäller att bedöma IFP-sökandens arbetsförmåga. Även utlåtande av specialistläkare kan ibland komma i fråga.

4.4. Delning av arbetsgivarens redogörelse

Om IFP-ansökan är anhängig inom både arbets- och folkpensionssystemet, begär pensionsanstalten inom arbetspensionssystemet av pensions sökandens arbetsgivare en redogörelse för sökandens arbete och för hans förmåga att klara av arbetet. En kopia av denna redogörelse skall omedelbart översändas till Folkpensionsanstalten under adress: Folkpensionsanstalten, Pensionsavdelningen, Invaliditetsbyrån, PB 78, 00381 HELSINGFORS.

Om IFP-ansökan är anhängig enbart i Folkpensionsanstalten, begär FPA redogörelsen av arbetsgivaren och översänder en kopia av denna till Pensionskyddscentralen. PSC förmedlar i sin tur redogörelsen till arbetspensionsanstalten efter det att arbetspensionsansökningen blivit anhängig.

4.5. Förhandsanmälningsförfarandet

Förhandsanmälnings- och förhandlingsförfarandet mellan folkpensions- och arbetspensionssystemet gäller också IFP.

När antingen en arbetspensionsanstalt eller Folkpensionsanstalten har avgjort en ansökan för egen del, gör anstalten en förhandsanmälan om sitt avgörande. Jämförelsetiden är en månad. Om förlängning av jämförelsetiden behövs för anskaffande av tilläggsutredning, bör anstalterna sinsemellan komma överens om förlängningen. Svar på anmälan ges och eventuella förhandlingar förs på samma sätt som i fråga om invalidpensionerna.

Om en person i åldern 54-64 år söker IFP eller invalidpension, ges förhandsanmälan beträffande båda pensionsslagen.

Förhandsanmälnings- och förhandlingsförfarandet gäller inte besvärsinstanserna.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Cirkulär 10/83, Förfarande vid förhandsanmälan om invalidpensionsavgöranden
Cirkulär 23/83, Förfarande vid förhandsanmälan om invalidpensionsavgöranden
Cirkulär 40/85, Inverkningarna av de 1.1.1986 ikraftträdande lagändringarna på datatrafiken till och från PSC:s register

Rättelse till cirkulär 40/85, 13.11.1985

Brev till arbetspensionsanstalterna 27.3.1987, Ändringar i förfarandet vid förhandsanmälan om invalidpensionsavgöranden

Cirkulär C 2/89, Ändringar i förhandsanmälnings- och förhandlingsförfarandet

4.6. Betydelsen av andra anstalters avgöranden

IFP har ingått i lagen om sjömanspensioner (SjPL) sedan 1.1.1987. Inom den offentliga sektorn infördes IFP 1.7.1989.

Utlösningssprincipen och den offentliga sektorns IFP-fribrev

StPL, KPS och SjPL innehåller ett stadgande som går under benämningen utlösningssprincipen. Enligt detta stadgande har en tjänsteman eller arbetstagare efter avslutad anställning rätt till invalidpension, ifall han med stöd av senare tjänste- eller arbetsförhållande eller företagarkerksamhet har fått i 8 § 4 mom. APL avsedd invalidpension. Om en arbetspensionsanstalt inom den privata sektorn som sista anstalt avslår ansökan eller beviljar pension, förfar pensionsanstalten inom den offentliga sektorn på samma sätt. Denna princip gäller även IFP. Till följd av utlösningssstadgandet ger pensionsanstalt inom den offentliga sektorn inte förhandsbeslut när det gäller fribrev, utan endast slutligt beslut.

Den privata sektorns IFP-fribrev

Den privata sektorns arbetspensionslagar innehåller inte något utlösningssstadgande. I praktiken följer dock den pensionsanstalt inom den privata sektorn, som ansvarar för fribrev gällande pensionssökandens tidigare arbetsförhållanden, i regel samma avgörandepraxis som annan pensionsanstalt inom förvärvspensionssystemet, förutsatt att denna andra anstalt ansvarar för sökandens heffektiva pensionsskydd.

TIEDSV

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Detta innebär att också den privata sektorns fribrev utlöses ifall sökanden beviljas IFP inom den offentliga sektorn, såvida inte av skillnaden i definitionerna annat följer.

Fribrevsanstalt inom den privata sektorn ger inte förhandsbeslut, ifall pensionsanstalt, som inom den offentliga sektorn ansvarar för sökandens heleffektiva pensionsskydd, avslår IFP-ansökan. När sådan pensionsanstalt inom den offentliga sektorn, som svarar för det heleffektiva pensionsskyddet, beviljar IFP, ger också fribrevsanstalten inom den privata sektorn sitt eget förhandsbeslut beträffande sökandens rätt till IFP.

Angående delningen av IFP-ansökningar har separata anvisningar givits (cirkulär A 17/89).

Cirkulär 34/86, Flexibel ålderspensionering även enligt SjöPL
Cirkulär A 6/89, Den offentliga sektorn får flexibel pensionsålder 1.7.1989
Cirkulär A 17/89, Hänskjutning och delning av pensionsansökningar som gäller flexibla pensionsformer

5. BESLUT OCH PENSIONSBELOPP

5.1. Förhandsbeslut

Enligt lagen skall pensionsanstalten ge förhandsbeslut om sökandens rätt till IFP. Beträffande formen för förhandsbeslutet gäller samma regler som i fråga om andra pensionsbeslut.

5.1.1. Beviljande förhandsbeslut

Om sökanden är berättigad till IFP ger pensionsanstalten beviljande förhandsbeslut i ärendet. I beslutet skall meddelas, att ett villkor för pensioneringen är att sökanden avstår från förvärvsarbete i sådan grad, att hans återstående arbetsinkomst kan uppskattas uppgå till i genomsnitt högst det i 1 § 1 mom. APL avsedda beloppet. I beslutet skall även anges den dag fram till vilken beslutet är bindande för pensionsanstalten. Datum för denna dag fastställs på så sätt, att till postningsdagen adderas sju dagar (postningstiden) samt trettio dagar (besvärstiden) och ytterligare sex månader (giltighetstiden). Ifall den som fått förhandsbeslut sänder skriftligt meddelande till pensionsanstalten om att han upphört att förvärvsarbeta, gäller detta

Juridiska avdelningen

15.02.1990

meddelande som pensionsansökan. För detta ändamål finns en särskild blankett (ETK 2193, bilaga 2), som sänds till sökanden i samband med förhandsbeslutet.

Till ett beviljande förhandsbeslut fogas en förhandsberäkning av pensionsbeloppet. Samtidigt påpekas att beloppet kan ändras när det slutliga beslutet ges. Ändring kan inte sökas i förhandsberäkningen.

Förhandsbeslutets giltighet

Ett beviljande förhandsbeslut är bindande för pensionsanstalten om den som fått beslutet inom sex månader från det förhandsbeslutet vunnit laga kraft meddelar att han upphör att förvärvsarbeta och går i pension. Om sökanden inom sex månader meddelar att han upphör att förvärvsarbeta först senare, kan detta accepteras, ifall sökandens omständigheter inte förändrats vad gäller villkoren för erhållande av IFP.

Om sökanden redan lämnat sitt förvärvsarbete när ansökan om förhandsbeslut blir anhängig och ifall han ansöker om slutligt beslut först efter giltighetstidens (6 månader) utgång, kan ärendet handläggas som en ny IFP-ansökan, varvid förutsättningarna för erhållande av pension provas på nytt (FSD:s beslut 365/89/2725, PSC 23758).

Beträffande giltigheten för beslut i besvärinstans, se nedan under rubriken ÄNDRINGSSÖKANDE, punkt 6.

5.1.2. Nekande förhandsbeslut

Vid motiveringen av nekande IFP-beslut tillämpas samma principer som i fråga om egentlig invalidpension. Skillnaderna i definitionerna av arbetsoförmåga skall självfallet beaktas. I beslutet skall anföras sökandens egen åsikt om arbetets innehåll samt om den påfrestning och slitsamhet arbetet orsakar hos sökanden. Även den uppfattning som arbetsgivarens redogörelse ger om hur påfrestande arbetet är för sökanden borde vid behov läggas fram. Om arbetsgivaren exempelvis meddelar att sökanden reder sig väl i arbetet skall detta också nämnas i beslutsmotiveringen, om dess inverkan på avgörandet har varit väsentlig. Eftersom ett avgörande i IFP-ärendet kan tas först när en helhetsbild av ärendet är klar, borde alla de faktorer som i väsentlig grad inverkat på uppkomsten av denna helhetsbild även anges i motiveringarna till beslutet.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Ett nekande avgörande av pensionsanstalten vinner inte rättskraft. Om sökanden efter att ha fått ett avslagsbeslut ansöker om pension, utgör det tidigare avslagsbeslutet inget hinder för givande av ett nytt förhandsbeslut.

Cirkulär 20/86, Motiveringen av invalidpensionsbeslut.

5.2. Pensionsfallet

Med pensionsfallet avses uppkomsten av rätt till pension. Som tidpunkt för pensionsfallet betraktas den dag då förutsättningarna gällande 55 års ålder, nedgången i arbetsförmågan och avslutandet av förvärvsarbetet alla har uppfyllts. Dagpenning som utbetalas på grund av arbetslöshet eller sjukdom inverkar inte på tidpunkten för pensionsfallet. (FSD:s beslut 4272/87/2474, PSC 20407, publicerat och 7567/87/2921, PSC 21655, publicerat).

I regel inträffar pensionsfallet den dag då förvärvsarbetet avslutas eller då sökanden minskar sitt förvärvsarbete i den omfattning lagen kräver; de övriga förutsättningarna för erhållande av pensionen har sökanden i allmänhet redan tidigare uppfyllt. Detta innebär att definiering av tidpunkten för pensionsfallet på basis av sjukdom i regel inte behövs.

Om sökanden har slutat att arbeta men därefter får lön för sjuktid av sin arbetsgivare, anses arbetsförhållandet upphöra i och med att utbetalningen av sjuktidslönen upphör. IFP börjar m.a.o. löpa först efter det att utbetalningen av sjuktidslönen upphör.

Pensionsfallet kan inträffa tidigast den dag då vederbörande fyller 55 år. Om arbetsförhållandet eller företagarkerksamheten har avslutats före 55-årsdagen, måste rätten till återstående tid gälla ännu ifrågavarande dag.

5.3. Begränsningsstadgande, arbetsförsök och arbete under pågående arbetsoförmåga

Om invaliditet förorsakas av sjukdom, lyte eller skada som arbetstagaren var behäftad med vid arbetsförhållandets början, är han berättigad till invalidpension på grund av detta arbetsförhållande endast ifall invaliditeten inträtt tidigast då ett

Juridiska avdelningen

15.02.1990

är förflutit från arbetsförhållandets början (4 § 4 mom. APL).

Vid tillämpningen av begränsningsstadgandet blir man tvungen att fastställa tidpunkten för insjuknandet samt datum då vederbörande blivit arbetsoförmögen. I många fall är det fråga om ett och samma datum. Beträffande IFP sammanfaller pensionsfallsdatum i regel med den sista arbetsdagen; detta datum jämföres med det i 4 § 4 mom. APL avsedda datum då invaliditeten inträtt.

Med hjälp av begränsningsstadgandet kan pensionen fastställas på grund av vederbörandes tidigare stabiliserade förtjänstnivå, varvid man kan förhindra att pensionen sjunker ifall sökanden t.ex. har övergått i en annan arbetsgivares anställning kort före pensionsfallet och sjukdomen redan har sänkt förtjänstnivån.

De som ansöker om IFP har i regel varit länge i samma anställning. Därför blir det i praktiken sällan aktuellt att tillämpa begränsningsstadgandet. En person kan dock i det skedet då han söker pension eller medan besvär är anhängigt övergå till ett arbete med betydligt lägre lön än han haft tidigare. I dylika situationer kan det bli aktuellt att tillämpa begränsningsstadgandet, ifall vederbörande lider av en sjukdom som försvårar förvärvsarbetet. Vidare kan ett arbetsförhållande som inletts medan pensionsansökning eller besvär är anhängigt i vissa fall betraktas som ett arbetsförsök eller som arbete utfört av en arbetsoförmögen. Härvid beviljas IFP på grund av det långvariga och huvudsakliga förvärvsarbetet, varvid pension inte betalas för den tiden då vederbörandes förtjänst har nått upp till minst det i lagen stadgade IFP-gränsbeloppet.

Cirkulär 1/76, Begränsningsstadgandena i arbetspensionslagarna.

5.4. Tilläggsförmåner

Pensionsförmånerna enligt APL, FÖPL och LFÖPL kan förbättras genom tecknande av frivillig tilläggs-pensionsförsäkring. Om tilläggsförmånerna är registrerade gäller för dem i tillämpliga delar stadgandena i ovan nämnda lagar. Registrerade tilläggsförmåner betraktas vid beviljande av IFP på samma sätt som vid beviljande av invalidpension.

Oregistrerade tilläggsförmåner bestäms enligt de stadgor som tillämpas av respektive pensionsanstalt.

TIEDSV

Juridiska avdelningen

15.02.1990

5.5. Slutligt beslut

Den som har fått beviljande förhandsbeslut skall skriftligen, t.ex. på blankett ETK 2193, meddela pensionsanstalten vid vilken tidpunkt han går i pension. Någon ny pensionsansökan behöver inte göras. Ifall meddelandet om IFP-pensioneringen görs i tid behöver pensionsanstalten i regel inte kontrollera andra villkor för utfående av pensionen än att sökanden upphört att förvärvsarbeta eller har minskat sin arbetsinsats. (Se även punkt 1.4. Förvärvsarbetet avslutas). Pensionsanstalten skall dock av arbetsgivaren begära sådant meddelande om att arbetsförhållandet upphört, varav framgår exakt datum då anställningen upphört samt löneuppgifterna i och för beräkning av den pensionsgrundande lönen.

I cirkulär 20/84 har redogjorts för uppgörande av beslut samt för dess innehåll och delgivning. Anvisningarna i cirkuläret skall tillämpas även i fråga om IFP.

I det slutliga beslutet skall redogöras för pensionstagarens skyldighet att meddela pensionsanstalten om förvärvsarbete som han påbörjat samt för den omständigheten, att pensionen indras om pensionstagarens förvärvsinkomster överstiger det i 1 § 1 mom. 2 punkten angivna beloppet.

5.6. IFP:s begynnelsestidpunkt

Beträffande IFP gäller i tillämpliga delar samma stadganden som för full invalidpension. Full invalidpension utbetalas, om inte annat följer på grund av primärtiden, från ingången av den månad som följer på den under vilken rätten till pension uppkommit (4 § 3 mom. APL).

IFP:s begynnelsestidpunkt är bunden till pensionsfallsdagen. Om pensionsökanden har lämnat sitt förvärvsarbete eller minskat sin arbetsinsats i tillräcklig grad, kan han inte välja när pensionen skall börja utbetalas. (FSD:s beslut 4272/87/2474, utvidgade sektionen, PSC 20407).

Information till arbetspensionsanstalterna 3/86 T, IFP:s begynnelsestidpunkt.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

6. ÄNDRINGSSÖKANDE

Enligt lagen får ändring sökas också i förhandsbeslut. Till förhandsbeslut fogas därför alltid besvärсанvisning. Besvär över förhandsbeslut kan endast gälla rätten till IFP. Över pensionsbeloppet kan besvär anföras först i samband med det slutliga beslutet. När det gäller förhandsbeslut och slutligt pensionsbeslut är pensionsnämnden första besvärinstans och försäkringsdomstolen andra besvärinstans.

När besvär i ett IFP-beslut är anhängigt och invalidpensionsansökan samtidigt blir anhängig hos pensionsanstalten, skall pensionsanstalten handlägga ansökningen och - ifall avgörandet är beviljande - ge ett interimistiskt beslut. Detta beslut skall även tillsändas besvärinstansen för kännedom. Samma förfarande skall tillämpas om IFP-ansökan blir anhängig samtidigt som invalidpensionsbesvär är anhängigt. Genom detta förfarande behöver sökanden inte vänta på pensionsbeslutet ända till slutet av besvärסomgången. Pensionsanstaltens ståndpunkt skall jämte tilläggsгenmäle meddelas besvärinstansen också i det fallet att ståndpunkten är negativ.

Förhandsbeslut av besvärinstans

När pensionsnämnden eller försäkringsdomstolen godkänner ett besvär gällande IFP, konstaterar den i regel endast i sitt beslut att sökanden är berättigad till IFP. Samtidigt undanröjs det beslut besväret gäller, varefter ärendet återförvisas till pensionsanstalten i och för av beslutet påkallade åtgärder.

I detta skede skall pensionsanstalten inte längre ge något nytt IFP-förhandsbeslut eller därtill ansluten besvärсанvisning. Till pensionssökanden sänds enbart ett brev i vilket redogörs för samma omständigheter som i samband med pensionsanstaltens beviljande förhandsbeslut.

Sökanden är berättigad till IFP med stöd av besvärinstansens beslut, förutsatt att han inom sex månader från det att besvärinstansens beslut vunnit laga kraft meddelar att han upphör att förvärvsarbeta. Pensionsnämndens beslut vinner laga kraft inom 30 dagar räknat från den dag då sökanden fått del av beslutet. Om inte annat påvisas anses sökanden ha fått del av beslutet på den sjunde dagen efter det att detta avsänts från pensionsnämnden. I fråga

Juridiska avdelningen

15.02.1990

om försäkringsdomstolens beslut räknas de sex månaderna från det datum då sju dagar har förflutit sedan försäkringsdomstolens beslut postades.

Beträffande beslut som gjorts av besvärinstanserna kan sex månaders gränsen överskridas med tillämpande av samma principer som i fråga om pensionsanstaltens beslut. Detta förfarande kan komma i fråga om det är uppenbart att det för sökandens del inte sedan förhandsbeslutet gavs har skett förändringar som inverkar på utfäendet av pension.

Information till arbetspensionsanstalterna 1/88/T, IFP:s förhandsbeslut

7. UTBETALNING AV IFP MED RETROAKTIV VERKAN

IFP utbetalas från början av den månad som följer efter pensionsfallsdagen, dock inte retroaktivt för längre tid än ett år räknat från den månad som följer efter pensionsansökan. Den retroaktiva perioden på ett år räknas från det att ansökan (meddelande om att förvärvsarbetet upphört) gällande slutligt IFP-beslut anhängiggjorts. Om förvärvsarbetet redan har upphört när ansökan om förhandsbeslut blir anhängig, skall den retroaktiva tiden dock räknas från det att denna ansökan blivit anhängig. Se även punkt 5.1.1.

7.1. Till sjukförsäkringsfonden

Den som uppbär IFP har inte rätt till i SFL avsedd dagpenning för den tid för vilken pensionen betalas. Vid beviljande av IFP upphör utbetalningen av dagpenning (19 § 6 mom. SFL).

Ifall pensionssökanden efter pensionsfallstidpunkten, men före det slutliga beslutet, har uppburit dagpenning, skall den retroaktiva pensionen till den del som motsvarar dagpenningen betalas till sjukförsäkringsfonden. I fråga om IFP iakttas m.a.o. ingen primärtid enligt SFL.

7.2. Till socialförsäkringskommission eller arbetslöshetskassa

Retroaktiv pension eller del därav skall betalas till arbetslöshetskassan eller socialförsäkringskommissionen till den del pensionen motsvarar beloppet av arbetslöshetsdagpenning som utbetalats för samma tid. Betalningsyrkandet skall meddelas pensionsanstalten minst två veckor före den dag då pensionen

Juridiska avdelningen

15.02.1990

skall utbetalas (19 a § 3 och 4 mom. APL).

7.3. Till Folkpensionsanstalten

Om arbetspension på grund av besvär beviljas retroaktivt för tid för vilken Folkpensionsanstalten tillfälligt har utbetalat tilläggsdel eller annan förmån vilka påverkas av arbetspensionen, kan pensionsanstalten bli tvungen att betala den retroaktiva pensionen eller del därav till Folkpensionsanstalten (19 a § 5 mom. APL).

Beträffande de ovan i punkterna 7.1 - 7.3. behandlade frågorna ingår anvisningar i följande cirkulär:

Cirkulär 3/75,	Beaktandet av sjukdagpenningen vid beslut om invalidpension
Cirkulär 33/81,	Ändringarna 1.1.1982 i sjukförsäkringslagen och arbetspensionslagarna
Cirkulär 31/86,	Betalning av retroaktiv arbetspension till Folkpensionsanstalten
Cirkulär A 32/88,	Utbetalning av retroaktivt beviljad pension till socialförsäkringskommission eller arbetslöshetskassa
Cirkulär A 33/88,	Utbetalning av pension till annan än pensionstagaren själv.

7.4. Dröjsmålsförhöjning

Fördröjs utbetalningen av pension skall pensionsanstalten betala pensionen förhöjd för dröjsmålstiden (19 d § 1 mom. APL).

Utbetalning av dröjsmålsförhöjning förutsätter att pensionstagaren för pensionsanstalten har företett tillräcklig utredning för beviljande av IFP. Inlämnandet av den sista utredningen, vilken utgör ett villkor för beviljande av pension, anses vara av avgörande betydelse. Denna utredning är i allmänhet meddelandet om att sökanden slutat att förvärvsarbeta.

Cirkulär 15/85,	Förhöjning på arbetspensionerna för dröjsmålstid

Juridiska avdelningen

15.02.1990

8. ÖVERVAKNINGEN AV PENSIONSTAGARNA

Pensionstagaren är skyldig att till pensionsanstalten anmäla sådana ändringar som inverkar på hans rätt att erhålla pension eller på pensionens belopp (17 a § APL).

Den som erhåller individuell förtidspension och som har börjat förvärvsarbete är skyldig att meddela om förändringen till pensionsanstalten (12 a § APF).

Pensionsskyddscentralen följer med pensionstagarnas förvärvsarbete och sänder uppgifter härom till de pensionsanstalter som betalar ut pensioner. De pensionstagare som är i arbetsförhållande kontrolleras via anmälningarna till arbetsförhållanderegistret. Företagarnas arbete följer PSC med i samband med övervakningen av FÖPL-försäkringsskyldigheten.

Vid fastställandet av pensionstagarens månadsinkomst beaktas lönen och de övriga förmånerna på samma sätt som när det gäller fastställandet av pensionslönen. När en pensionstagare gör förfrågan om möjligheterna att uppbära pension och förvärvsarbete samtidigt, meddelas honom att månadsinkomsten inte får överstiga det i lagen angivna gränsbeloppet. Vid kontroll i efterhand och när man överväger indragning och återindrivning av pensionen, får förvärvsinkomsten under någon månad i liten utsträckning överstiga det tillåtna gränsbeloppet, ifall inkomsterna har varierat från månad till månad. Vid den tidpunkt då månadsinkomsterna kontrolleras får de under den senaste sexmånadersperioden dock inte övergå gränsbeloppet multiplicerat med sex.

Cirkulär 27/87, Övervakning av pensionstagarnas företagarkerksamhet

8.1. Vad beaktas som inkomst

I lagen har det förvärvsarbete som påverkar utfäendet av IFP definierats som förvärvsarbete vilket avses i de lagar, pensionsreglementen och pensionsstadgor som uppräknas i 8 § 4 mom. APL. I fråga om arbetslöshetspensionen är begreppet förvärvsinkomst vidare.

Av de inkomster som erhålls under pensionstiden beaktas enbart de inkomster som baserar sig på arbete, dvs. inte kapitalinkomster såsom räntor, dividender, hyresinkomster m.m. Om förvärvsinkomsten grundar sig på arbete som utförts före pensioneringen, beaktas detta inte.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Förtroendeuppdrag

Inkomster av offentliga förtroendeuppdrag (kommunala förtroendeuppdrag och uppdrag inom kyrkan samt arvodesuppdrag inom staten) beaktas i regel inte. I dylika uppdrag intjänas inte pension som avses i 8 § 4 mom. APL.

Inom statsförvaltningen finns dock konsultativa kommissioner, råd, direktioner etc. vilkas medlemmar lyfter fast månadslön. Dessa uppdrag utgör tjänstgöringsförhållanden som berättigar till pension enligt StPL. Förtroendessinkosterna av dylika månadsavlönade uppdrag beaktas därför när indragning av pension övervägs. Kommunala förtroendeuppdrag kan däremot inte - inte ens om de är månadsavlönade - beaktas som i 8 § 4 mom. APL avsett förvärvsarbete.

Åt den som innehar privat förtroendeuppdrag kan anordnas pensionsskydd enligt minimivillkoren i APL, varvid man i tillämpliga delar iakttar vad som i APL stadgats om pension baserad på förvärvsarbete. Privata förtroendeuppdrag beaktas därför i regel som sådant förvärvsarbete som påverkar pensionsutbetalningen. Ifall förtroendeuppdragen dock förekommer endast i liten skala och inte innehas i förtjänstsyfte, beaktas inte arvoden för dessa som förvärvsinkomst. Om månadslön betalas för ett förtroendeuppdrag, tyder detta på att förvärvsarbete är för handen.

Om en företagare efter att ha gått i pension fortsätter att verka inom sitt företag under beteckningen förtoendevald, är detta att betrakta som förvärvsarbete.

Hemvårdsstöd

Stöd för hemmavård av handikappade, äldre och långtidssjuka utbetalas med stöd av socialvårdslagen och -förordningen. Enligt lagen om stöd för vård av barn i hemmet betalas för barn under tre år ekonomiskt stöd åt föräldrar och andra vårdnadshavare. Hemvårdsstödet betalas ut av kommunen.

Ifall en person som inte tillhör familjen sköter om t.ex. en handikappad och om hennes lön helt eller delvis består av hemvårdsstöd som utbetalas av kommunen, beaktas hemvårdsstödet som inkomst av förvärvsarbete vilket avses i lagarna och stadgandena i 8 § 4 mom. APL. Ifall det däremot åt den som vårdar en familjemedlem betalas enbart hemvårdsstöd, beaktas detta stöd inte som förvärvsinkomst, eftersom arbetet inte utförts i arbetsrättsligt arbets-

Juridiska avdelningen

15.02.1990

förhållande utan på familjerättslig grund.

Ersättning som avses i lagen om service
och stöd på grund av handikapp

Vid ingången av år 1988 trädde lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/87) i kraft. En ny stödform som stadgas i denna lag är ersättandet av kostnader för avlönande av personlig hjälpare åt gravt handikappad. Enligt systemet skall den handikappade fungera som sin hjälparens arbetsgivare; för lönekostnaderna skall den handikappade sedan få ersättning av kommunen. Utom de egentliga lönekostnaderna ersätts i enlighet med lagen om service och stöd på grund av handikapp även de lagstadgade avgifter och ersättningar som arbetsgivaren är skyldig att erlägga, t.ex. arbetspensionsavgifterna. Som hjälpare kan även en familjemedlem till den handikappade komma i fråga. Eftersom en dylik hjälpare med stöd av ovan nämnda lag är anställd av den handikappade, betraktas hjälparens lön som inkomst av förvärvsarbete vilket avses i stadgandena i 8 § 4 mom. APL.

Familjevård

I barnskyddslagen avsedd vård av barn utom hemmet kan i likhet med vård av psykiatriska patienter och utvecklingsstörda ordnas i form av familjevård; denna typ av familjevård grundar sig i regel på avtal mellan kommunen och vårdaren.

Åt familjevårdarna betalas ett skattepliktigt vårdarvode samt en skattefri kostnadsersättning. Om familjevårdsverksamheten i undantagsfall bedrivs i sådan form, att verksamheten har karaktären av FÖPL-verksamhet samtidigt som den tillåtna inkomstgränsen överskrids, leder detta till indragning av IFP. Den skattefria kostnadsersättningen för familjevården beaktas dock inte som förvärvsinkomst.

Föreläsnings- o.a. arvoden

Bl.a. föreläsnings-, artikel-, expert- och uppträdandearvoden beaktas som förvärvsinkomst av sådant förvärvsarbete som avses i de i 8 § 4 mom. APL nämnda stadgandena och som kan påverka pensionsutbetalningen. Vid bedömningen av arvodenas inverkan på pensionen bör man observera, att arvodena i regel utbetalas på en gång trots att föreläsningen el.dyl. oftast har förberetts under en längre tid. Arvodet skall fördelas på de månader under vilka förberedelserna pågått, varefter den genomsnittliga månadsinkomsten blir avgörande för bedömningen.

TIEDSV

Juridiska avdelningen

15.02.1990

8.2. Avbrytande av IFP-utbetalning

Pensionsanstalten kan av pensionstagaren kräva utredning över omständigheter som påverkar pensionens belopp och utredning över att han fortfarande uppfyller villkoren för erhållande av pension. Har pensionstagaren inte tillställt pensionsanstalten nämnda utredning inom en av anstalten utsatt skälig tid, kan anstalten förordna att utbetalningen av pensionen skall avbrytas till dess utredningen inlämnats (17 a § 2 mom. APL).

9. ÄNDRINGAR I PENSIONEN

Pensionstagarens omständigheter eller hälsotillstånd kan förändras så, att det blir aktuellt att indra IFP, att ändra IFP till en annan pension eller att ändra en annan pension till IFP.

9.1. Indragning av IFP

Invaldpension som beviljats i form av IFP indras när pensionstagaren inte längre uppfyller villkoren för erhållande av IFP. I praktiken kan det bli aktuellt att överväga indragning av IFP när pensionstagarens förvärvsinkomster har stigit till det i lagen stadgade gränsbeloppet för erhållande av IFP. Den för IFP angivna indragningsgrunden, som är fixerad vid ett noggrant angivet gränsbelopp för förvärvsinkomsten, avviker från de övriga invaldpensionerna, för vilka indragningen kan basera sig på på friare prövning (4 e § 2 mom. APL). När indragning av IFP övervägs på den grund att pensionstagarens inkomster stigit till gränsbeloppet, blir det aktuellt att överväga om delinvaldpension kan beviljas i stället för IFP.

Vid indragning av pension skall 15 § 1 mom. APF beaktas. Enligt detta moment upphör pensionsutbetalningen räknat från närmast följande möjliga förfallodag. Av denna orsak är återindrivning inte möjlig i samband med indragning av pension.

9.2. Efter indragen pension: ny pension enligt tidigare grunder

När pension har indragits eller upphört och pensionstagaren inom ett år på nytt blir berättigad till pension, kan den nya pensionen under vissa förutsättningar beviljas enligt samma grunder som den tidigare (6 § 4 mom. APL). Stadgandet gäller alla pensioner som bestäms enligt samma grunder som invaldpensionen, dvs. också IFP och arbets-

Juridiska avdelningen

15.02.1990

löshetspension. Invalidpension och IFP kan till följd av samma sjukdom beviljas enligt tidigare grunder, trots att mera än ett år ha förflutit sedan den tidigare pensionen upphörde.

9.2.1. Ny pension efter indragen IFP

Efter indragen IFP kan enligt tidigare grunder beviljas

- ny IFP
- full invalidpension
- delinvalidpension eller
- arbetslöshetspension.

IFP kan i vissa fall beviljas enligt tidigare grunder när IFP har indragits till följd av att inkomsterna nått gränsbeloppet. Om den vars IFP har indragits slutar att förvärvsarbeta inom ett år räknat från indragningen, skall pension sökas på nytt; i praktiken räcker det härvid med ett skriftligt meddelande om att förvärvsarbetet avslutats. Om mera än ett år har förflutit sedan pensionen indrogs skall ny pensionsansökningsblankett ifyllas. Ny IFP kan beviljas enligt tidigare grunder, ifall det är fråga om samma sjukdom.

I stället för indragen IFP kan även full invalidpension eller delinvalidpension beviljas enligt tidigare grunder, förutsatt att inte mera än ett år har förflutit sedan IFP upphörde. Full invalidpension eller delinvalidpension kan beviljas enligt tidigare grunder också efter det att ett år förflutit, förutsatt att arbetsoförmågan beror på samma sjukdom som den tidigare pensionen. Detta förfarande kan ibland också komma i fråga i samband med beviljande av invalidpension efter indragen IFP.

9.2.2. IFP i stället för annan pension

På motsvarande sätt är det möjligt att efter indragning eller avslutande av någon av ovan nämnda pensioner bevilja IFP enligt tidigare grunder. En förutsättning är att ett år inte har förflutit sedan den tidigare pensionen upphörde och att pensionen har varit helegativ.

Efter delinvalidpension och full invalidpension kan IFP i vissa fall beviljas enligt tidigare grunder trots att mera än ett år har förflutit sedan den tidigare pensionen upphörde; ett villkor för detta förfarande är att beviljandet av IFP grundar sig på samma sjukdom.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Cirkulär 12/86, Beviljande av pension på samma grunder som tidigare samt andra ändringar i arbetspensionslagarna.

9.3. Ändringar i pågående pension

9.3.1. Ändring av IFP till annan pension

Ändring av IFP till full invalidpension

Det förekommer fall där en person som uppbär IFP ansöker om att hans pension ändras till full invalidpension. I dessa situationer kan pensionsanstalten meddela sökanden att en dylik ändring i regel inte inverkar på pensionsbeloppet. Om sökanden trots detta vill ha ett beslut angående full invalidpension, skall ett sådant beslut ges.

Pensionstagaren kan ansöka om att IFP ändras till full invalidpension t.ex. av den orsaken, att det i fråga om sistnämnda pension inte tillämpas lika exakt gräns för förvärvsinkomsterna som i fråga om IFP. Ett villkor för att IFP skall kunna ändras till full invalidpension är, att pensionstagarens arbetsförmåga har nedgått i den omfattning som förutsätts för beviljande av full invalidpension.

Ändring av IFP till delinvalidpension

Om pensionstagarens förvärvsinkomster stiger till det stadgade gränsbeloppet eller om han fortsätter att förvärvsarbeta, innebär detta inte ovillkorligen att hans pension indras. Ifall pensionsanstalten i samband med att den överväger indragning av IFP konstaterar, att pensionstagaren i fråga om sitt hälsotillstånd och sina förvärvsinkomster skulle vara berättigad till delinvalidpension, ändras IFP till delinvalidpension.

Ovan nämnda ändring kan ske på antingen pensionstagarens eller pensionsanstaltens initiativ. Vid behov begärs ett läkarutlåtande över pensionstagarens nuvarande hälsotillstånd.

Beträffande tidpunkten för ändringen gäller samma regler som vid ändring av full invalidpension till delinvalidpension. Enligt lagen kan pensionen justeras från början av den månad som närmast följer på förändringen, om inte av stadgandena i 4 d § APL annat följer. Pensionen minskas inte för den tid för vilken den redan utbetalats (5 b § 3 mom. APL).

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Omvandling av IFP till ålderspension

IFP omvandlas automatiskt till ålderspension när pensionstagaren uppnår pensionsåldern. Särskild ansökan behövs härvid inte.

Omvandlingen av IFP till ålderspension påverkar i regel inte pensionsbeloppet. Pensionsbeloppet skall dock kontrolleras, såsom fallet i regel är beträffande ålderspension, ifall begränsningsstadgandet har tillämpats på någon förvärvsverksamhet när den individuella förtidspensionen beviljades. Dylik förvärvsverksamhet skall då beaktas vid uträkning av ålderspensionsbeloppet.

9.3.2. Ändring av annan pension till IFP

Ändring av invalidpension till IFP

Invalidpension som beviljats i form av delpension kan med stöd av ett specialstadgande ändras till IFP (4 e § 3 mom. APL). Också efter visstids full invalidpension eller visstids delinvalidpension kan IFP beviljas.

För ändring av pension till IFP behövs alltid pensionstagarens ansökan. När beviljande av IFP övervägs som fortsättning på visstids full invalidpension, bedöms det oskäligen i att sökanden fortsätter att arbeta utgående från det arbete sökanden utförde omedelbart innan han började uppbära pensionen för viss tid.

Ifall den som ansöker om IFP har uppburit delinvalidpension och samtidigt fortsatt att arbeta på ett sätt som är oskäligt utgående från förutsättningarna för förtidspensionering, kan IFP beviljas om förutsättningarna i övrigt uppfylls. I dessa fall kan sökanden beviljas IFP också med stöd av stadgandena i FPL.

Åt den som uppburit tillsvidare beviljad delinvalidpension och som inte har förvärvsarbetat under pensioneringstiden, beviljas full invalidpension ifall detta är möjligt. Detta förfarande borde iakttas framför allt i sådana fall där Folkpensionsanstalten redan har beviljat invalidpension. Inom avgörandepraxis har det dock ansetts att IFP kan beviljas ifall längre tid än fem år inte har förflutit sedan delinvalidpensionen började. Ifall delpensionstagaren har förvärvsarbetat under pensioneringstiden, kan IFP beviljas förutsatt att längre

Juridiska avdelningen

15.02.1990

tid än fem år inte har förflutit sedan arbetet avslutades.

På motsvarande sätt kan även visstids delinvalidpension ändras till IFP, trots att pensionstagaren inte har förvärvsarbetat under pensioneringstiden.

Brev till arbetspensionsanstalterna 31.12.1986,
Ändring av traditionell invalidpension till IFP.

Förtida ålderspension

I praktiken förekommer det att personer som sökt och blivit beviljade förtida ålderspension meddelar pensionsanstalten att de inte önskar denna pension. Orsaken till detta kan t.ex. vara att vederbörande ursprungligen haft för avsikt att söka IFP.

Förtida ålderspension indras inte på begäran av pensionstagaren. Om den som beviljats sådan pension dock inom besvärstiden meddelar pensionsanstalten att han inte önskar gå i förtida ålderspension, återtar pensionsanstalten sitt beslut (PND:s beslut 699/88, 7.6.1988).

Personer som uppbär förtida ålderspension söker i vissa fall IFP. Om det härvid visar sig att vederbörande bevisligen varit berättigad till IFP före den förtida ålderspensioneringen, skall pensionsanstalten ändra den beviljade ålderspensionen till IFP. Redan utbetalade ålderspensionsrater betraktas i dessa fall som förskottsbetalning på IFP.

Vidare är det möjligt att en person som uppbär förtida ålderspension fortsätter att förvärvsarbeta i mindre skala. Om han under pensionstiden blir berättigad till IFP, kan IFP beviljas honom för den del av pensionen som inte tagits ut i förtid.

Information till arbetspensionsanstalterna 2/86/T,
Återtagande av förtida ålderspension

Information till arbetspensionsanstalterna 8.7.1988

Cirkulär 53/85, Tillämpningsanvisningar gällande förtida och uppskjutet uttag av ålderspension.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

Deltidspension IFP kan beviljas personer som uppbär deltidspension. Vilken pensionsanstalt som skall handlägga ansökningsen och ge pensionsbeslutet bestäms enligt gängse regler. Detta innebär att IFP och deltidspensionen kan komma att utbetalas av olika pensionsanstalter.

Cirkulär 35/86, Tillämpningsanvisningar gällande deltidspensionen.

Arbetslöshetspension

Arbetslöshetspension kan ändras till IFP, ifall villkoren för IFP uppfylls (FSD:s beslut 826/87/2103, PSC 19676).

Pensionsbeloppet ändras inte. För den som uppbär IFP är gränobeloppet beträffande förvärvsinkomsten dock lägre än för den som uppbär arbetslöshetspension. Av den som har IFP krävs det å andra sidan inte att han tar emot arbete som erbjuds och att han är bosatt i Finland (FSD:s beslut 341/87/174, PSC 19431).

Arbetslöshetspension enligt FPL kan inte ändras till IFP ifall arbetslöshetspensionen har hunnit fortsätta så länge, att över 360 karensdagar (22 a § FPL) har förflutit sedan arbetsförhållandet avslutades.

9.4. Generationsväxlingspension och IFP

Den som uppbär generationsväxlingspension kan få IFP med stöd av de andra arbetspensionslagarna, ifall det kan anses oskäligt att vederbörande fortsätter att arbeta samtidigt som han uppbär generationsväxlingspension och förutsatt att återstående tid kan fogas till IFP.

Den som har fått beviljande förhandsbeslut beträffande IFP kan ha fått ett likaså positivt förhandsbeslut beträffande generationsväxlingspensionen. Han bör härvid välja enligt vilketdera systemet han tar ut LFÖPL-pensionen. De övriga pensionsdelarna utgår i form av IFP.

9.5. Avträdelsepension och IFP

Om en lantbruksföretagare slutar att arbeta och säljer sina åkrar till grannodlaren eller jordbruksstyrelsen eller beskoogar åkrarna eller avstår från att odla dem, kan han vid sidan av IFP uppbära avträdelsepension.

Juridiska avdelningen

15.02.1990

10. ANSVARFÖRDELNING

IFP bekostas på samma sätt som heleffektiv invalidpension.

11. STADGANDENA I KAPL, LFÖPL, FÖPL OCH KOPL

Beträffande beviljande av IFP ingår i KAPL samma stadgande som i APL, medan det i LFÖPL, FÖPL och KOPL ingår stadganden med hänvisning till APL:s stadganden om individuell förtidspension.

Handläggare/Telefonnummer

Datum

Mottagare

Returadress

Vi behöver uppgifter för handläggning av pensionsansökan och ber Er därför vänligen besvara frågorna i blanketten. Den som bäst känner till pensionssökandens arbete och hans förmåga att klara av arbetet bör vara med om att fylla i blanketten.

För att handläggningen av pensionsärendet inte skall fördröjas ber vi Er sända in Ert svar snarast möjligt.

PENSIONS- SÖKANDE	Namn		Personbeteckning	
	Anställningstid			
ARBETS- UPPGIFTER OCH ARBETS- MILJÖ	Karakterisering av arbetet			
	☐ lätt	☐ medeltungt	☐ tungt	☐ deltidsarbete
	☐ stötarbete	☐ sittarbete	☐ dagarbete	☐ inomhusarbete
	☐ ståarbete	☐ skiftarbete	☐ utomhusarbete	☐ tidavlönat
Redogörelse för arbetet. Vilket slag av uppgifter ingår i sökandens arbete? Är arbetet fysiskt eller psykiskt på frestande (arbetsställningar, arbetstakt osv.)? På vilket sätt? Eventuell skriftlig befattningsbeskrivning kan bifogas.				
Redogörelse för arbetsutrymmena och arbetsmiljön (buller, damm, drag, hetta, köld, exponering för skadliga ämnen, risk för olycksfall m.m.)				
Har arbetsuppgifterna förändrats? När, hur och varför? Hur inverkade förändringen på sökandens lönenivå?				

MEDELANDE OM PENSIONERING MED INDIVIDUELL FÖRTIDSPENSION

Handläggare/Telefonnummer

Datum

Returadress

SÖKANDE	Namn		Personbeteckning
PENSIONS- BESLUT	Pensionsanstaltens förhandsbeslut, datum		Pensionsärendets nummer
PENSIO- NERING	Som svar på förhandsbeslutet meddelar jag, att jag önskar gå i pension med individuell förtidspension		
FÖRVÄRVS- ARBETET UPPHÖR	Vid min pensionering upphör jag att förvärvsarbeta		
	När, datum		När, datum
	☐ helt		☐ delvis
FÖRVÄRVS- ARBETET FORTGÅR	Om förvärvsarbetet fortsätter lämnas här uppgifter om arbetsförhållanden och företagarkerksamhet		
	Arbets- förhållande	Arbetsgivarens namn och adress	Bruttolön mk/mån
	Företagar- verksamhet	Företagarbransch och verksamhetens omfattning	Arbetsinkomst mk/mån
DAG- PENNINGAR	Har Ni efter att Ni slutat förvärvsarbeta fått eller sökt dagpenning enligt sjukförsäkringslagen		
	☐ har inte fått/sökt ☐ har sökt ☐ har fått		När?
	arbetslöshetsdagpenning ☐ har inte fått/sökt ☐ har sökt ☐ har fått		Från vilken arbetslöshetskassa eller Folkpensionsanstaltens lokalbyrå
			När?
TILLÄGGS- UPPGIFTER			
UNDER- SKRIFT	Datum	Underskrift	Telefonnummer